

24. Ziekenverpleging aan de frontlijn

Twee Britse verpleegsters, Elisabeth Knocker en Mairi Chisholm, kwamen te Pervijze aan tijdens de derde week van november 1914 om er een hulppost op te richten voor het verzorgen van de gewonde soldaten. Ze namen hun intrek in de kelders van de woning waar voor de oorlog burgemeester Constandt woonde en die nu bewoond wordt door de familie Demolder. Op nog geen 50 meter van de frontlijn en vlakbij het Duitse geschut oefenden ze hun werk uit. Rond 1984 is er nog een programma geweest op de Britse televisie waarin de jongste, Mrs. Knocker - die toen nog leefde - haar belevenissen in geuren en kleuren vertelde. Hier het verhaal van deze moedige verpleegsters.

Mrs. Knocker, die op 19 januari 1916 in het huwelijk trad met de Belgische piloot Harold de T' Serclaes, heeft de oorlogsgruwel zelf van dichtbij meegemaakt. Nadat haar man kort na de wittebroodsweken stierf, keerde haar zoon Kenneth 25 jaar later niet terug van een luchtopdracht boven Duitsland. Persoonlijk leed heeft deze vrouw er echter nooit van kunnen weerhouden om aan het front zelf hulp te gaan verlenen. Ze was ervan overtuigd dat heel wat gewonden in shocktoestand overleden omdat zij te ver moesten vervoerd worden voor verpleging. Daarom opperde zij het idee om vlakbij de frontlijnen een hulppost op te richten. De militairen van die tijd wilden haar echter in eerste instantie het vermetel plan niet laten uitvoeren. Elisabeth Knocker gaf echter niet op en kreeg tenslotte toch toestemming.

In Pervijze dat door de geweldige beschietingen van een dorpje veranderd was in een vormeloze hoop stenen met dode paarden, koeien en schapen tussen het puin, werd de eerste hulppost ingericht in de kelder van een huis dat nog tamelijk intact gebleven was. Op enkele meters van de loopgraven, die van het dorp een verdedigbare stelling moesten maken, installeerde Mrs. Knocker haar infirmerie, waar zij bijgestaan door verpleegster Mairi Chisholm, bijgenaamd "Gipsy" en twee soldaten arbeid van onschatbare waarde zou verrichten.

Mrs. Knocker schrijft zelf in haar boek "The cellar-house of Pervijze" :

Het had onophoudend geregend in de streek en alles was overstroomd. In onze kelder stond dertig centimeter water en hij was onbruikbaar. In het ander huis, dat wij ook ingericht hadden, gutste het water door het dak en we leefden in oliejekkers en rubberlaarzen bij ons werk. De mannen in de loopgraven stonden kniediep in het water en we kregen de handen vol met mensen die aan kramp, rheuma en neuritis leden. Onze moeilijkste patiënten waren de grote honden, die bij de machinegeweer-secties werden gebruikt. Van tijd tot tijd kwamen ze binnen met kogelwonden en als ze pijn hadden konden deze dieren echt kwaadaardig zijn. Er was een verschrikkelijke reeks hoofdwonden. Bij sommige mannen was de schedel weggeslagen en kon men de hersenen zien liggen. Dan legden we deze mannen al klaar om begraven te worden en verzamelden hun persoonlijke bezittingen om deze naar de familie te zenden.

Door de lezingen die zij tijdens korte rustperiodes in Engeland hield om fondsen in te zamelen voor meer medische uitrusting, raakte verpleegster Knocker bekend als de "heldin van Pervijze".

Zelfs de Duitsers schenen haar te bewonderen. De verpleegster bracht het tot een eerder ongewone overeenkomst met de vijand. Indien zij zich in het niemandsland wou begeven om een gewonde te halen of een piloot, die tussen de linies gevallen was, zond zij eerst haar hondje naar de linies aan de overkant met een nota voor de bevelvoerende Duitse officier. Dan vuurden de Duitsers niet, maar er was overeengekomen dat de verpleegster haar sluier moest dragen en geen helm, die haar er als een soldaat zou hebben doen uitzien. Achter de linies bracht de moedige vrouw vaak gekwetsen weg op de duozit van haar motorfiets en aan het front zelf sleepte zij vaak samen met haar collega gewonden met hun volledige uitrusting door de modder in het met kuilen doorploegde niemandsland.

In januari 1915 werden beide verpleegsters onderscheidden met de orde van Leopold II die hen door koning Albert persoonlijk werd opgespeld.

links : Mairi Chisholm, rechts : Elisabeth Knocker

Over het algemeen was er weinig gelegenheid tot ontspanning. Het werk was uitputtend en toen mettertijd de dienst volledig georganiseerd scheen, kwam voor Elisabeth Knocker het einde. Het gebeurde op 17 maart 1918. De Duitsers waren bezig een geweldig bombardement voor te bereiden en iemand kwam haar verwittigen dat ze hun gasmaskers moesten opzetten. Mrs. Knocker vertelt zelf verder :

Ik wekte Marie en riep Baker en Beaumont (twee helpende militairen). Juist toen deze uit hun slaappleatsen kwamen, klonk een geweldige explosie en gas stroomde binnen. We begonnen haastig onze maskers op te zetten, maar we waren reeds volop aan het hoesten. Mijn hoofd duizelde en ik voelde me verschrikkelijk ziek...

De verpleegsters werden in allerijl naar het hospitaal in De Panne gebracht maar konden zich dat ternauwernood realiseren, omdat zij lagen te hoesten en naar adem te happen midden een groep soldaten die er even ellendig aan toe waren als zij. Op bepaalde ogenblikken leek het de gewonden of hun longen uit hun lichaam zouden scheuren. De door gas besmette kleren werden afgerukt en de slachtoffers kregen dadelijk een injectie in de verpleeginrichting waar men door vroegere gasaanvallen al vertrouwd was geraakt met de behandeling. Elisabeth Knocker kwam de gasaanval te boven maar had wel een lange herstelperiode nodig. Haar frontcarriere was ten einde. Nooit berouwde ze zich echter de jaren in de loopgraven en de bombardementen, waarin zij zich met de soldaten één had gevoeld en hen naar best vermogen had geholpen.

In haar slotwoord schrijft Mrs. Knocker :

Ik denk nog aan de infanteristen, die in het duister naar de voorste lijnen stapten langs de met kraters bezaaide hoofdstraat van Pervijze. Ik voel dan weer het medelijden en de woede, die toen mijn hart in mijn keel deden kloppen. Zij waren zo verduldig en hulpeloos en bogen door onder al hun uitrusting, maar mij scheen het op dat ogenblik dat zijn gebukt gingen onder de ondraaglijke last van de dwaasheden van staatslieden.